

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. III. Peccata semel remissa, numquam redeunt ad eandem pœnam,
aut culpam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

opportuno, dummodo gratia habitualis non sit amissa; non desunt tamen, qui contrarium sustinent, causantes, sicuti Sacramenta ex meritis Christi immediatè causant gratiam habituatam, ità etiam immediatè conferre auxilia gratiæ, est non redeat gratia habituatam, data per eadem Sacramenta; sed homo permaneat in peccato: quantò magis, si redeat gratia habitualis ejusdem omnino rationis, est non præcisè illa, quæ data fuerat per Sacramenta præcedentia.

Igitur ex ratione nihil certi; non solum de reditu gratiæ habitualis data sine meritis, sed etiam datæ ex meritis, ut patet ex iis, quæ diximus pro sententia Hiquæi; idque quia totum pendet à sola voluntate Dei, quæ potest habere iustissimas causas, est nobis incognitas, hoc vel illud faciendi, quod nobis apparet non esse faciendum; aut non faciendi; quod nos iudicamus esse faciendum. Porro auctoritas Scripturæ videtur stare pro hac nostra conclusione, & ideo eam elegimus; tametsi fortè Scotus contrarium existimaverit probabile, quantum ad reditum gratiæ, præsertim in hac vita.

Videtur, inquit Scotus, inconveniens (ergo non loquitur omnino assertivè) quod omnis resurgens à peccato mortali, resurget in gratia maiori, quam fuit illa, à qua cecidit. Probat autem illam inconvenientiam ut supra vidimus I. Quia non omnis cadens, semper gravius cadit; quam prius ceciderit: nec igitur resurgens, gravior resurgat, quam præfuit.

Respondeo, non omnem cadentem semper gravius cadere; quia gravitas peccati per se loquendo non desumitur ex gratia, quæ deperditur: sed ex meliori rectitudine opposita, quæ privat, ut ait Scotus 2. dist. 37. q. 1. n. 9. ibi: Ad 3. etiam patet; quia illud peccatum est gravius ex genere, quod opponitur rectitudinem meliori: illa autem est melior, quæ est fini immediatior cæteris partibus. . . . loquendo autem in eodem genere peccati mortalis, illud est gravius, in quo voluntas maiori libidine peccat &c.

Quantum autem ad majorem gravitatem, per accidens provenientem ex conditione personæ offendentis, fortè dici posset, secundum peccatum ex ea parte habere annexam aliquam ingratitude, ut videbimus concludenti; adeoque sine inconvenienti affirmari poterit, quod omnis cadens, semper gravius cadat, quam prius ceciderit: ergo similiter, quod omnis resurgens gravior resurgat, quam præfuit.

Probat Scotus II. Quia prima gratia potest esse maior, & minor, & per consequens minima; sed per Pœnitentiam acquiritur prima gratia: ergo possibile est, aliquando primam gratiam, recuperatam per Pœnitentiam, esse minimam.

Respondeo concedendo totum, si loquatur de gratia, quæ per se acquiritur per Pœ-

nitentiam; secus si de tota gratia, quæ partim de novo acquiritur, partim restituitur.

Igitur ut finem imponamus huic conclusioni, quæ incerta est, quantum ad recuperationem gratiæ deperditæ, verbis Scoti subjiciam, quod certum est, videlicet: Quod illa merita quibus respondet magnus gradus gloriæ, dum sunt mortificata, non possunt mereri minimam gratiam; alioquin qui cecidisset à multis meritis, iam meruisset, ut resurgeret ab illo lapsu per primam gratiam, sibi propter ista merita conferendam. Ità Doctor Subtilis 4. dist. 22. q. 1. n. 13.

Addit, quod consolatorium est: Nec tamen credo, quod merita mortificata omnino nihil faciant in acceptatione divina ad primam gratiam dandam huic lapsu; quia est secundum strictam iustitiam iste inimicus Dei non sit dignus ac propinquo ad aliquam gratiam & gloriæ; tamen excellens misericordia Dei, propter præcedentia merita, licet mortificata, citius dat gratiam ad resurgendum: unde, sicut credo, quod perfectior gravius cadit propter maiorem ingratitude; ità credo, quod cæteris paribus citius resurgit propter Dei benignitatem, merita prædicta ad hoc aequaliter acceptantem. Unde aliquando audivi de viro prius valde perfecto, & postea profundissimè lapsu, cum propter facinora sua esset morti adiudicatus, misericordissimè visitato, perfectissima Pœnitentia sibi subitò inspirata est. Istud bene debet allicere quemlibet ad semper meritorie agendum pro viribus; quia si mansurus sive lapsurus sit, non erunt ista in oblivione totaliter coram Deo. Hæc ille in laudem misericordiæ divinæ, quæ superexaltat iudicium.

Atque hæc eadem misericordia præcipua ratio est, quare potius per Pœnitentiam merita reviviscant ad eandem gratiam & gloriæ, cum tamen possent non reviviscere; quam per subsequens peccatum redeant priora demerita ad eandem pœnam & culpam; quamvis absolute possent redire, ut edissero duabus sequentibus conclusionibus.

CONCLUSIO III.

Peccata semel remissa, numquam redeunt ad eandem pœnam, aut culpam.

Veritas hujus conclusionis dependet à sola voluntate divina, & ideo non melius probatur, quam ex auctoritate Scripturæ, & communi sensu Doctorum. Quod probè intelligens Doctor Subtilis 4. dist. 22. q. 1. n. 6. sic inquit: De secundo articulo dico, quod Deus disposuit peccata pœnitentis post Pœnitentiam esse reicta, secundum Augustinum exponentem illud Psalmi: Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum reicta &c. id est, non amplius videtur

78. Merita dum sunt mortificata non possunt mereri minimam gratiam ex Scoto.

Interim alia quid faciunt pro resurrectione.

79. Probat Concl. et Script. & communi sensu DD. Scotus. S. August. Psal. 31. v. 2.

justifi-
er. Ità
7. Hic
tionem
tantum
æ, in-
tudine,
reto de
mationis
y Bap-
os ab in-
privatio
non re-
t.
mittatur
litutit
Pœnit
tionis.
is. Non
ut pec-
incom-
pit præ-
confer-
nem ex
ut iust
ex pro
ex me-
ni tam-
endum
revivi-
ria hō-
minem,
quenter
eternum
labitur
excitat
m præ-
gruen-
erm fa-
viciat
plicati
ere, si
dixerit
plicat
ramen-
alis illa
us Au-
liquod
gratias
m dan-
las de-
magis
& no-
cl. 10.
mpore
oppot-

Nahum 1.
v. 2.

videri ad vindictam: & secundum illud Nahum: Non iudicabit Dominus bis in idipsum. Et ideo de potentia ordinata non potest redire obligatio nec ad eandem penam, nec eadem (obligatio) postquam est extincta: & hoc est, quod habetur de Pœnitentiâ dist. 4. (ex Gelasio Papa) Divina clementia dimissa peccata in ultionem ulterius redire non patiuntur.

s. Prosper.

Adde, si placet, verba S. Prosperi in Respons. 2. ad cap. Gallorum. Relapsus post Baptismum ad infidelitatem, & impios mores, qui negat originali peccato fuisse purgatum, tam falsa opinatur, quam qui eundem asserit, non æternam mortem esse dammandum. Qui enim recedit a Christo, & alienus à gratia finit hanc vitam, quid nisi in perditionem cadit? Sed non in quod remissum est, recidit, nec in originali peccato damnabitur: qui tamen propter postrema crimina eâ morte afficietur, quæ ei propter illa, quæ remissa sunt, debebatur. Id est, morte æternâ.

80.
Non bene
probat
ex Apost.
Rom. II.

Adducunt etiam aliqui, quod legitur apud Apost. Rom. II. v. 29. *Sine Pœnitentiâ enim sunt dona, & vocatio Dei.* Id est, ut ipsi explicant, Deum non pœnitent eijus, quod semel donavit, unde non repetit illud.

Sed hic locus nihil probat, si enim ita universaliter intelligatur, sequitur nec gratiam justificationis semel obtentam, quæ indubie est donum Dei, auferri à Deo propter peccata sequentia; quod est clare falsum, sin autem per dona intelligas eo loco promissâ Dei, quorum ipsum non pœnitent, id est, quæ non facit irrita, jam locus nihil est ad propositum: ubi enim Deus promisit se non denuo imputaturum priora peccata? Saltem per istum locum illa promissio non ostenditur.

Est autem hic posterior intellectus germanus; intendit quippe Apostolus eâ sententiâ declarare, Deum non facturum irritam promissionem, factam semini Abraham, quod sub finem mundi Judæi forent ad Christum convertendi. Sic enim ait v. 25. & 26. *Nolo vos ignorare fratres mysterium hoc (ut non sitis vobis ipsi sapientes) quia cœcitas ex parte contigit in Israël, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israël salvus fiet.* Et infra v. 30. & 31. *Sicut enim aliquando & vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem illorum: ita & isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam, ut & ipsi misericordiam consequantur.*

s. Augusti.

Quæris, quæ sit illa misericordia? Respondedo, beneficia Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur. Audi D. Augustinum lib. de Bono persev. c. 17. *Ista sua dona (intelligit perseverantiam usque in finem vite in gratia Dei) quibuscumque Deus donat, procul dubio donaturum se esse presavit, & in sua prescientia preparavit: Quos ergo predestinavit, ipsos & vocavit vocatione illâ, quam me sæpe*

commemorare non piget; de qua dictum est: *Sine Pœnitentiâ sunt dona, & vocatio Dei.*

Quantum ad Scripturam allegatam à Scoto ex Nahum I. c. v. 9. vulgata editio sic legit: *Non confurget duplex tribulatio. Septuaginta autem: Non vindicabit bis in idipsum in tribulatione.* Cum autem prima peccata non fuerint pœnitata semel, tamen si redirent per subsequens peccatum, nondum bis punirentur, sed tantum semel. Hoc fieret (id est, Deus bis vindicaret in idipsum) inquit Mag. Senter, 4. dist. 22. *si post condignam satisfactionem, & sufficientem penam, iterum puniret, sed non satisfecit dignè, & sufficienter, qui non perseveravit.* Et ideo nec iste locus videtur quibusdam satis efficax.

Ut nec ille Ezech. 18. *si impius egerit Pœnitentiâ ab omnibus peccatis suis &c. omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor, v. 21. & 22.* Quippe eodem universali modo loquendi ibidem additur v. 24. *Si avorterit se iustus à iustitia sua &c. omnes iustitie eius, quas fecerat, non recordabor:* quod absolute, sicut sonat, nequit intelligi; sed dumtaxat sub hac conditione, nisi denuo egerit Pœnitentiâ, per quam, ut vidimus conclusionem præcedenti, merita mortificata reviviscunt; ut proinde consimiliter explicari possit prior sententia hoc sensu: *Omnium iniquitatum eius non recordabor, nisi per subsequentiâ id mereatur peccata.*

Interim quoniam gratia potentior est ad bonum, quam culpa in malum, ut ait Doctor Socraticus 4. dist. 22. p. 1. q. 1. & Deus prioriter est ad miserendum, quam ad condemnandum, hinc (ut insinuavimus concl. 1.) ex parte materiæ subjete colligitur, eundem universalem modum loquendi, prius absolute, postmodum autem restrictè esse accipiendum; saltem posse accipi, præsertim accedente communi sensu Doctorum, ac fidelium.

Ratio ergo à priori hujus conclusionis est voluntas divina, quæ propter pœnitentiâ ita perfectè tergit peccatum & remittit, ut nec actio sibi remaneat ad vindicandum, multo minus ad odium aut inimicitiam; quamvis enim, ut docuimus sæpe præcedenti concl. 9. absolute posset remissâ penâ culpa manere, adeoque redire peccatum quoad culpam tantum, non etiam quoad penam; equidem de facto nunquam remittitur pœna peccati mortalis, manente culpâ, adeoque non est verisimile redire peccatum mortale quoad culpam tantum, non etiam quoad penam.

Igitur peccata per Pœnitentiâ, Deo sic volente, penitus tolluntur & destruantur pro nunc & semper; quod autem semel ita destructum est, non potest redire sine nova productione: ab homine de novo non producit, ut supponitur, nec à Deo potest produci, quoniam peccatum habituale, de quo est

est sermo, non est aliud, quam peccatum actuale moraliter permanens; & actuale non potest produci à Deo, ut patet: ergo neque habituale, quamvis hoc à Deo possit conferri; quia illa conservatio in Deo non est aliud, quam non remissio. Ergo si peccatum sic absolute remissum est, tam quoad culpam, quam quoad poenam, non solum de potentia ordinaria, sed neque de absoluta redire poterit per subsequens peccatum.

Ceterum peccata non sic absolute remitti, videtur aliquorum fuisse sententia: siquidem Magister Sentent. 4. dist. 22. hæc quæstione in utramque partem discussa, ait: Vtrique parti quæstionis probati fuerunt Doctores. Ideoq, alteri parti non prauideans, studioso Lectori iudicium relinquo, addens, mihi tutum fore, ac saltem propinquum, sub mensa dominorum micæ edere. Hæc ille.

Citat autem pro reditu peccatorum imprimis Ambrosium super c. 4. ad Ephes. in fine: Donate, inquit, inuicem si alter in alterum peccat; atque Deus repetit dimissa. Si enim in his contemptus fuerit, sine dubio revocabit sententiam, per quam misericordiam dederas: sicut in Evangelio de seruo nequam legitur, qui in servum suum impius dispersus est.

Secunda auctoritas est D. Gregorii lib. 4. Dial. c. 6. & ponitur de Pœnitentia dist. 4. c. 2. Constat ex dictis Evangelii, quod si hoc, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, & illud rursus exigitur, quod nobis iam per Pœnitentiam dimissum fuisse gaudebamus.

Acedat D. Augusti Homil. 15. de verbis Domini, & refertur eadem dist. c. 3. Dixit Dominus (aliàs, dicit illi Deus) dimitte, & dimittentur tibi, si ego prior dimisi, dimitte vel posseda. Nam si non dimiseris revocabo te, & quicquid tibi dimiseram replicabo tibi. Plures similes locutiones, tum Augustini, tum aliorum, allegat supra Magister, quibus innituntur, qui dicunt, peccata dimissa si replicantur, redire simpliciter.

Fundantur autem hæc auctoritates; ut pœnitentiam sic manifestum est ex contextu verborum, in illa parabola Matth. 18. de seruo, cui Dominus remisit omne debitum suum; postea vero, quia noluit ipse dimittere seruo suo, iratus Dominus eius, tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet universum debitum, v. 34. Et contumaciter atrox Christus: Sic & Pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis uniusquisque fratris sui de cordibus vestris.

Hoc D. Augustinus lib. 1. de Baptismo contra Donatistas cap. 12. Redire dimissa peccata sibi fraterna charitas non est, aperte sicut docet in Evangelio de illo seruo, quem cum invenisset debitorem decem millium talentorum, deprecanti omnia dimisit; ille autem confervum suum, qui ei debebat centum denarios, cum miseratus non fuisset, iussit eum Dominus reddere, quæ ei dimiserat.

Et quamquam hæc parabola solum loquatur de odio fraterno, & ideo aliqui putent per illud tantummodo peccatum, peccata remissa redire; alii tamen universaliter inde discurrunt; vel ad omnia peccata, vel saltem ad hæc tria, apostasiam à fide, contemptum confessionis, & dolorem de priori actu Pœnitentis; quia, inquiunt, non est major ratio de odio fraterno, quam de omnibus aliis, aut saltem de his tribus.

Sed numquid propter hanc parabolam recedendum à communi sententia? Nequaquam. Quomodo ergo intelligenda? Ad primum, inquit Scotus 4. dist. 22. q. 1. n. 20. patet, quod illa parabola ad hoc principaliter tendit, quod eadem poena exigitur à seruo illo, qui noluit dimittere seruo suo, quæ fuisset exacta ab eo propter delictum principale: quod enim ibi dicitur: Tradidit eum tortoribus donec redderet universum debitum; intelligo ad propositum; quia non redderet universum debitum, nisi solvendo poenam damnationis, pro eo mittatur in illam carcerem damnatorum: & ita ad propositum recidivans eadem poena damnationis adiudicatur, quam habuisset propter peccata priora, & prius dimissa, & æqualem quantum ad durationem, quia donec reddat &c. sed non sequitur, quod æqualem quantum ad intensiorem: & ita dicendum est ad omnes auctoritates Sanctorum, fundatas in illa parabola Salvatoris; quod peccata illa redeunt, id est, quod obligatio ad damnationem redit, & aggravata propter remissionem illorum peccatorum præteritorum.

Simili modo respondet ad auctoritatem Jacobi 2. v. 10. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Quantum, inquit Scotus supra n. 21. ad damnationem, quæ est generalis poena omnium peccatorum mortalium, factus est omnium reus. Vel aliter, & in idem redit, quantum ad aversionem à sine ultimo, quæ est communis omni peccato mortali. Sed non est intelligendum, quod factus est omnium reus quantum ad gravitates speciales singulorum, & nullo modo quantum ad illas gravitates easdem numero, vel in specie. Hæc ille.

Si autem à me quaeritur, quod sit illud aggravamen (ut sic loquar) cujus meminit Doctor in his verbis: Et aggravata propter remissionem illorum peccatorum præteritorum? Respondeo ex ipso supra n. 14. Peccatum, inquit, dimissum redit tamquam circumstantia aggravans hoc peccatum, in quod recidivat, & hoc à plerique. Primum, quia quando aliquis recipit ab alio beneficium sibi magis indebitum, tanto magis tenetur lege gratitudinis, etiamsi beneficium receptum sit minus, & per consequens magis, si beneficium est æquale: sed existenti in peccato mortali, nullus est Deus debitor, nisi poena: igitur si sibi gratiam confert, hoc erit donum maxime gratuitè, & liberaliter datum, &

87. Explicatur illa parabola ex Scoto de reditu quædam damnationis quantum ad durationem, scilicet intentionem.

88. Eodem modo explicat verba Jacobi quicumque autem &c.

89. Quod sit illud aggravamen, cuius meminit Scotus.

Et precipue si est gratia equalis gratia collata alii innocenti. Igitur iste ex lege gratitudinis est Deo specialiter obligatus propter hoc donum liberaliter collatum; & per consequens offendens post contra eum; & gravius peccat propter ingratitudinem.

90. Peccatum dimissum redit tamquam circumstantia aggravans hoc peccatum, in quod peccator recidit. Neque caret sua difficultate; quia (ut arguit Scotus supra n. 15.) illud non aggravat, quo non existente, immo postea eius opposito, esset peccatum aequè grave, vel gravius; sed si iste non fuisset prius penitens, immo semper innocens, & nunc peccaret, gravius peccaret quam modo, ergo &c. Probatio minoris, quia cadens à statu innocentie, gravius peccat, quam cadens à statu penitentiae; tum quia maius beneficium recipit iste, cui Deus conservavit innocentiam, quam cui concessit Penitentiam post peccatum: tum quia innocens minorem habet occasionem cadendi.

Et quidem admittit Doctor, Quod simpliciter maius beneficium divinum est, conservare innocentiam, quam concedere post peccatum Penitentiam. Unde maius beneficium contulit Deus sua Matri, quam Magdalena. Unde singularis gloria, & ornatus est in Beatis de nunquam cecidisse in peccatum. Ergo concessisse Penitentiam post peccatum, non est circumstantia aggravans, negat consequens.

Quia, inquit, possibile est aliquid peccatum habere nunc unam circumstantiam aggravantem, nunc aliam; & illa, quae ibi aggravat, potest esse gravior, quam illa, quae hic aggravat: & ista circumstantia duae possunt esse repugnantes: & ita hic Penitentiam praecedere aggravat, quia tribuit ingratitudinem. Consimiliter ab innocentia cadere aggravat propter ingratitudinem, & innocentiam, & Penitentiam modo quodam repugnant; sed cadere ab innocentia simpliciter magis aggravat. Haec sufficiant pro primo modo, quo peccatum dimissum redit tamquam circumstantia aggravans.

91. Secundum modum explicat Scotus supra numero 14. sub hac forma verborum: Quia quanto aliquis tenetur pluribus obligationibus ad aliquid, tanto, si transgreditur, gravius peccat: sed penitens quotiescumque dignè penitet, obligat se saltem voto ad non peccandum imposteriorum, quia sine tali proposito non est digna Penitentia; & praeter hoc, est astrictus ad non peccare eadem lege, quae innocens: igitur si post peccat, transgreditur duplicem legem, obligantem ad non transgrediendum, scilicet & illam generalem, & istam specialem de promisso servando, quod maxime obligat de promisso facto Deo, & de aliquo pertinente ad honorem Dei.

Sed nec iste modus omnibus placet, eò quod propositum de cetero non peccandi, quod requiritur ad dignam Penitentiam, neutiquam sit votum proprie dictum, seu promissio facta Deo de cetero non peccandi, nisi velis, quodcumque peccatum mortale post

Penitentiam esse sacrilegium mortale, contra communem sensum Doctorum, & fidelium.

Respondet Hiquaeus in suo Commentario 4. dist. 22. q. unicà nu. 93; hoc propositum esse implicitam promissionem secundum aequivalentiam quantum est ex determinatione voluntatis, quae debet esse absoluta, & quantum est ex parte penitentis ad non peccandum amplius, quae voluntas est bona, & actus virtutis, non alterius, quam fidelitatis, prout haec virtus comprehendit non solum promissionem strictè sumptam, sed etiam pactum. Unde sicut Deus non remittit peccatum sine tali proposito; ita hoc propositum habet obligationem pacti obligantis ex fidelitate in genere sumptam; specialiter autem obligat ut opponitur obligationi, quae est ex circumstantia ingratitudinis generalis, sicut ergo ex pacto remissionis concedendae, obligatur peccator ad propositum illud habendum ex pacto, & hoc specialiter; ita etiam transgressio & contemptus propositi est transgressio pacti, licet ipsum propositum non sit promissio obligans Deo sub speciali ratione voti.

Per specialem ergo obligationem fundatam in proposito, non intendit Doctor illam, quae est voti; sed illam, quae est pacti, ut distinguitur à circumstantia generali ingratitudinis; quia propositum illud de non peccando deinde exigitur ex pacto remissionis; & ad eius observantiam tenetur penitens ex lege fidelitatis seu fidei servandae Deo, ad quam magis obligatur, quam paganus, cui nullum remissum est peccatum; & haec circumstantia est generalis sive remittatur peccatum adulti per Penitentiam ante Baptismum, & per ipsum Baptismum, sive etiam baptizati post Baptismum. Haec ille; quae sanè indigent novo commentario, ut intelligentur. Absolvo difficultatem tribus verbis.

Imprimis fixum esse debet & immobile in omni intellectu, quia Scotus hic non loquitur de promissione strictè dicta; haec siquidem communi calculo gravius obligat, quam virtus gratitudinis, praesertim promissio facta Deo, quae à Theologis vocatur votum, cum tamen Doctor in eadem questione n. 19. ita scribat: Sed quid est simpliciter gravius, vel cadere respiciendo ad maius beneficium, vel magis indebitum praestitum, vel ad plura promissa de non cadendo? Respondet, absolute plus ligat praecipuum legis naturae pertinens ad gratitudinem, quam ista obligatio nova contracta per propriam promissionem; nisi forte istud principium vel praecipuum: Serva promissa, magis obliget, quam istud: Esto gratus beneficienti secundum gradum eius in beneficiando.

Deinde n. 18. docet, illam circumstantiam sive ingratitudinis, sive non observationis promissum, neque mutare speciem, neque notabiliter aggravare. Respondet, inquit, nulla nova culpa est nisi gratia

Maius beneficium est conservare innocentiam, quam concedere Penitentiam.

91. Secundus modus, quo peccatum dimissum redit tamquam circumstantia aggravans ex Scoto.

Sed non placet omnibus.

gravi ex aliqua circumstantia respiciente Penitentiam precedentem, quod illa circumstantia equiparetur gravitati peccati in se, sive in propria malitia, nec forte in centesima parte.

Ex istis autem, quod circumstantia proprie dicti vori castitatis, non equiparetur gravitati fornicationis in se, sive in propria malitia, nec forte in centesima parte? Indubitatum est apud omnes, fornicationem ex illa circumstantia contrahere malitiam, ex suo genere graviorem ipsâ malitiâ simplicis fornicationis.

Quæ est ergo obligatio promissi, de qua Scotus? Respondeo, obligatio virtutis Constantiæ, cujus ratio in eo sita est, quod homo sibi in bono proposito constet, sibi que similis permaneat contra omnes difficultates occurrentes, idque quamdiu ratio distabit.

Cum ergo Deus non remittat peccatum sine proposito de cetero non peccandi, & nulla ratio distet, ullo umquam tempore esse recedendum, sed semper, & ubique in illo esse permanentium, constat evidenter, quod recidivis post Pœnitentiam, peccet contra illam virtutem speciali peccato inconstantie, licet solum veniali, quo non peccavit, quando primò cecidit ab innocentia. Ità ego intelligo Scotum, an verè, an falsò judicet æquus Lector.

Si inferas: ergo cadendo à Pœnitentia, necessariò simul pecco duobus peccatis. Respondet Doctor supra nu. 18. Quod possibile est recidivam peccare pluribus peccatis, vel quasi pluribus, si ex deliberatione agat contra legem communem, & contra legem gratitudinis, & contra legem promissi; sed communiter non sic peccatur; quia peccans communiter non appetit nisi delectationem, licet inordinatè, & vellet illi delectationi non esse annexas tot prohibitiones: & isto modo omni peccato contingit inobedientia; & contemptus, & odium Dei, & ingratitude, & huiusmodi, non quod peccator habeat tunc actum elicitem pertinentem ad singula istorum, sed implicitè in quantum vult aliquid ad quod quoddammodo concomitantur hæc omnia. Concedo ergo, quod possibile est peccare recidivam unico peccato; quia videlicet possibile est, quod non consideret, nisi solam legem communem.

Et quando inferas (prosequitur Doctor) ergo possit aq̄e graviter peccasse primò quando cecidit ab innocentia; concedo quantum est ex parte libidinis, & inordinationis formalis in peccato: sed non quantum est ex parte istius circumstantie ingratitude, & multiplicioris obligationis: peccasset tamen tunc gravius quantum ad illam circumstantiam, quia magis ingratus est cadendo ab innocentia, quam à Pœnitentia.

Sed contra hoc arguitur per illud Lucae 7. v. 41. & sequentibus: Duo debitores erant cuidam seneratori: unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis

unde redderent, donavit utrique. Quis ergo eum plus diligit? Respondit Simon: E sumo quia is, cui plus donavit.

Quam responsonem Christus approbans subiunxit: Rectè indicasti. Sed innocenti nihil donat Deus hoc modo; peccatori autem multa donat: ergo peccator plus Deo tenetur; quare magis ingratus est simpliciter quando recidivat.

Respondet Scotus supra n. 16. Donare potest intelligi absolute prout est actus voluntatis liberaliter communicantis; vel donare, id est, condonare sive remittere, ut accipitur cum dicitur, donavit peccata. Primo modo verum est, quod cui plus donatur, ille magis tenetur donanti: & hoc modo dico, quod Deus innocenti maius donum dedit, quam cui dimittit peccatum. Secundo modo peccanti donat plus, quam innocenti, quia innocens non habet, quod sibi remittatur.

Et si tunc sumatur Maior, quod ille plus tenetur diligere, cui plura donantur, id est, remittuntur; verum est comparando duos, quorum uni pauciora donantur, & alteri plura; & hoc si non esset beneficium aliud datum, nisi hoc, quod est donare vel remittere. Sed nullus est, cui Deus pauca donat, quia pauca commisit, quin sit eidem aliud beneficium datum maius, quam donare; id est, remittere plura, scilicet preservare eum ab aliis, in qua cadere potuisset, & recidisset, nisi preservatus à Deo fuisset.

Quod optimè confirmatur duplici auctoritate D. Augustini. Prima petitur ex lib. 2. confess. cap. 7. ibi: Gratia tua deputo, & misericordie tue, (alloquitur Deum) quod peccata mea tamquam glaciem solvisti. Gratia tua deputo, & quaecumque non feci mala. Quid enim non facere potui, qui etiam gratitum factinus amavi? Et omnia mihi dimissa esse fateor, & quæ meâ sponte feci mala; & quæ te duce non feci. Quis est hominum, qui suam cogitans infirmitatem, audeat viribus suis tribuere castitatem, atque innocentiam suam, ut minus amet te, quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua, quâ donas peccata conversis ad te? Et post pauca: Et ideo te tantumdem, immo verò amplius diligit; quia per quem me videt tantis peccatorum meorum languoribus exui, per eum se videt tantis peccatorum languoribus non implicari.

Secunda auctoritas habetur lib. 50. Homil. 23. ibi: Hoc tibi dicit Deus tuus: Regerebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres: suavor desuit, & ut suavor desisset, ego feci: locus, & tempus desuit, & ut hac desissent, ego feci. Assuit suavor, non desuit locus, non desuit tempus, ut non consentiret ego tenei. Agnosce ergo gratiam eius cui debes, & quod non admisti. Mihi debet iste (peccator) quod factum est, & dimissum vidisti; mihi debes & tu (à peccato preservatus) quod non admisti. Nullum enim est peccatum, quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector, à quo factus est homo.

98. Responso ex Scoto

99. Consummatur duplici auctoritate D. Aug. Primæ

Secundæ

Additur exemplum ex Scoto,

Addit Scotus exemplum : Si aliquis, inquit, ex liberalitate concedit alicui omnia sua, ut eis utatur ad libitum : alteri vero concedit aliqua mutuo, & post, quando debet illa reddere, remittit sibi : quis eum plus diligit ? Dico, quod primus, quia maius beneficium recepit, & tamen plura remittit alteri ; sed quod primus nihil habeat sibi dimittendum, hoc est ex beneficio illius, qui omnia sua liberaliter ei concessit. Unde non est vera illa propositio simpliciter : Cui plus dimittitur, plus diligit dimittentem, nisi de illo dimittente, per cuius beneficium non fiat, quod ille non tenetur ad tot, ad quot ille.

100. Oposita lenientia aliquibus placet.

Ceterum non desunt Auctores, qui, licet admittant, ratione beneficium accepti esse maiorem ingratitudinem cadere ab innocentia, quam post justificationem relabi, equidem existimant, ratione aliarum circumstantiarum, immo simpliciter hoc postremum gravius esse.

Probatio,

Probant : quia maior obligatio gratitudinis confurgit ex eo, quod beneficiatus beneficium indignior sit ; dicitur siquidem ratio naturalis, debere pauperem esse gratiorem pro dono unius coronati, quam Regem pro centum, & inimicum debere esse gratiorem pro parvo, quam amicum pro maiori beneficio ; quia dignitas, vel indignitas personae recipientis, vel operantis, maxime attenditur ad moralem aestimationem rei acceptae, vel operis, ut in Christi merito, & similibus exemplis patet.

101. & responso ad Scotum,

Ad Scotum 4. dist. 22. qu. 1. nu. 15. ibi : Cadere ab innocentia simpliciter magis aggravat. Respondent, per ly simpliciter magis, non intelligit, quod omnibus consideratis est magis tale in sua substantia individua ; sed quod in sua substantia specifica, quae sumitur ex obiecto & circumstantiis magis est tale.

quae satis extorta videtur.

Quidquid sit de hac interpretatione Scoti, quae satis extorta videtur ; & similiter de ratione allegata, quae minus solida apparet ; sufficiat impraeventiarum, quod per peccatum subsequens redeat obligatio ad damnationem, & quidem aggravata propter remissionem illorum peccatorum praeteritorum ; ratione cuius aggravaminis haec fusiis ex Scoto deduximus.

102. Non debemus in speciali confiteri peccata praecedentia, tamquam circumstantias aggravantes.

Porro si quaeritur : Numquid oportet in speciali confiteri peccata praecedentia, tamquam circumstantias aggravantes ? Respondet Scotus supra n. 19. Quod d quamquam hoc sit licitum, & forte utile : non tamen videtur necessarium illa confiteri in speciali ; quia in quantum aggravant, possunt exprimi sufficienter in confessione, absq. expressione illorum peccatorum, prius dimissorum in speciali, scilicet dicendo : de multis & magnis peccatis aliis penitus, & credo quod Deus mihi remiserat, & ideo sui nunc magis ingratus in peccando.

Sed neque in generali.

Sed numquid hoc tenetur dicere in confessione ? Non credo, secluso formali contem-

ptu prioris justificationis. Probatur : quia peccata praecedentia non sunt circumstantiae notabiliter aggravantes, ut supra diximus ex Scoto. Praeterea ingratitudo est conditio transcendens cum omni peccato, quatenus in omni peccato offendimus Deum, non modò ut supremum Dominum, & Legislatorem ; verum etiam ut supremum benefactorem, cui vicem reddere tenebamur. Ergo sufficienter exprimitur, & intelligitur in omni peccato, sicuti exprimitur, & intelligitur inobedientia.

Quae cum ita sint, liquet profecto, propter parabolam Christi Matth. 18. nequaquam recedendum esse à communi sententia. Ut committam, parabolas non in omnibus adaptandas esse ; & ideo comparatio praesentis parabola nonnullis videtur in hoc sita, quod sicut Rex ille parabolicus debitum dimissum revocavit ob cognitam postea inclementiam servi in confervum ; sic Deus ob eandem causam simpliciter non dimittat debitum illi homini, in cuius corde jam videt odium erga confervum, tamen si ex parte Sacramenti videatur remissum ; ideoque veluti revocavit ; & puniendo ostendet non fuisse dimissum. Sic, inquit Christus concludens parabolam ; Pater meus caelestis faciet vobis, id est, sic vobis non remittet, si non remiseritis unusquisq. fratri suo de cordibus vestris.

Addunt aliqui ; speciale videri peccato inclementiae, ut propter illud Deus frequenter permittat hominem labi in aequivalentia peccata prius dimissis ; ideoque contra hoc vitium parabolam istam singulariter adductam. Sed conjectura est, fundata in rationabili congruentia, & malitia peccati inclementiae.

Obijcit praeterea ex Scriptura, quod habetur 3. Reg. 17. v. 18. Quid mihi & tibi vir Dei ? Ingressus es ad me, ut rememorarer iniquitates meae, & interficeres filium meum ? Item Psalm. 37. v. 6. Putruerunt & corruptae sunt cicatrices meae à facie insipientiae meae. Id est, peccata vetera per novam insipientiam de novo ferere ceperunt. Item Psalm. 78. v. 8. Ne meminervis iniquitatum nostrarum antiquarum, Item Psalm. 103. v. 14. In memoriam redeat iniquitas patrum eius.

Respondeo, has Scripturas exceptà illa Psalmi 37. intelligi de peccatis quoad peccatum temporalem huius vitae, cuius dicitur Deus recordari ; quia differendo illam, ejus videbatur quasi oblitus, & per se peccatum accipit occasionem eam accelerandi.

Porro in illo Psalm. 37. per cicatrices non veniunt vetera peccata ; sed peccatorum reliquiae, id est, inducti habitus pravi, seu perverae inclinationes, quae à facie insipientiae quasi computrescunt, id est, corruptionem concipiunt, quando insipientia hominis consentiente in nova ebulliunt peccata. Alii aliter inter-

interpretantur hæc verba, ut videri potest apud Interpretes S. Scripturæ.

Ex ratione arguitur: Contritus de peccato, si postea contemnit confiteri, aut redit idem peccatum, & sic habetur propositum; aut non, & sic erit dimissum sine secunda & tertia parte Pœnitentiæ, quod est inconueniens.

Respondet Scotus supra num. 21. Vno modo potest dici, quod si contritus prius, contemnit postea confiteri, peccat novo peccato mortali in illo contempitu; nec tamen redit culpa dimissa per contritionem, nisi, inquam, redit quantum ad malitiam, nec quantum ad reatum (ubi, ut vides, Scotus clarissime distinguit inter culpam & pœnam) sed semper sola pœna manet temporalis debita illi, licet pena damnationis debeatur novo peccato mortali.

Alio modo potest dici, quod quando pro peccato habetur pena completa (intellige, completa quantum ad tres partes Pœnitentiæ, contritionem, confessionem, & satisfactionem) tunc commutata est pena damnationis in pœnam temporalem, non sic autem de peccato, de quo habetur contritio sine aliis duabus partibus Pœnitentiæ.

Eccæ duplex responsio; Sed prima, inquit Doctor, est conuenientior, quia peccatum in contritione simpliciter deletur; ita quod non manet, nisi obligatio ad pœnam temporalem, & si post sequatur contemptus satisfactionis, seu confessionis, novum peccatum mortale est, & aggravatum propter culpam preuentam in contritione dimissam.

Obijcit ultimò: Tenebra potest redire eadem numero, quia privatio numeratur vel enumeratione habitus, cui opponitur, vel subiecti sed tenebra sequens lumen, habet idem subiectum cum tenebra præcedente, & est privatio ejusdem luminis in numero, quia idem lumen in numero maneret, si tenebra non inisset: ergo eodem modo peccatum; quod est tenebra spiritualis in mente, potest eodem numero redire.

Respondet Doctor supra nu. 22. Quod non potest redire eadem tenebra numero, saltem per naturam; quia ita non potest esse eadem negatio, sicut nec eadem affirmatio post interruptionem hinc & inde. Ad probationem dicit: Quod ad unitatem privationis non sufficit unitas subiecti, & habitus oppositi; sed requiritur unitas continuitatis eiusdem subiecto, eo modo quo potest habere esse in subiecto.

Probat à simili: Quia ad unitatem negationis non sufficit unitas affirmationis; nam non Sortes quod est negatio unius numero affirmationis, potest esse non solum plura numero, sed in pluribus specie & genere: & tot esse, quot sunt entia, que non sunt Sortes: ita & privatio potest esse eiusdem forme, & tamen non eadem: potest etiam esse in eodem subiecto pluraliter, si sit interruptio, sicut & habitus eius est pluraliter, si cum interruptione inisset illi subiecto: sive enim positivum, sive pri-

vativum vel negativum idem numero reparare, hoc (sicut dicitur in materia de Resurrectione) solus est potentia infinita Dei. Erit itaque

CONCLUSIO IV.

Peccata sic possent à Deo remitti, ut per subsequens peccatum redirent ad eandem prorsus culpam, & pœnam. Quidni etiam eadem numero culpa actualis possit redire?

Resolutio hujus quæstionis pendet ab illa quæstione physica: An idem numero ens possit reproduci per Deum; supposita autem sententiâ affirmante (quæ videtur nobis verior & probabilior) quare non possit de potentia Dei absoluta redire idem numero peccatum actuale? Neque propterea Deus erit auctor peccati, quoniam non aliter se habebit in hac reproductione, quàm se habuit in prima productione.

Rogas à me, qualiter se habuerit in prima productione? Respondeo; obtulit in actu primo concursum indifferentem ad actum bonum, & malum; nullo modo determinans, aut suadens; immo potius dissuadens fieri actum malum, licet posita determinatione voluntatis create ad speciem actus mali; Deus illam determinaverit ad hunc numero actum.

Audiamus Scotum 2. dist. 37. q. 2. n. 14. Ita igitur si ad velle voluntatis create concurrant due voluntates, scilicet voluntas create, & divina, potest esse defectus in ipso velle ex defectu alterius cause, & hoc quia ista causa potest reititudinem dare actui, quam tenetur dare, & tamen non dat: alia autem licet non teneatur eam dare, tamen quantum est ex se daret, si voluntas create cooperaretur. Uniuersaliter enim quidquid Deus dat antecedenter, daret illud consequenter quantum est ex se, nisi esset impedimentum: dando autem voluntatem liberam, dedit antecedenter opera recta, quæ sunt in potestate voluntatis; & ideo quantum est ex parte sui, dedit reititudinem omni actui voluntatis, & voluntati ex consequenti daret, si ipsa voluntas quocumque actum elicitem rectè ageret ex parte sui. Est igitur defectus in effectu duarum causarum, non propter defectum causa superioris, set inferioris; non quia causa superior causet reititudinem in effectu, & inferior obliquitatem; sed quia causa superior quantum est de se, causaret, si causa inferior secundum suam causalitatem causaret: & ideo reititudinem non causari est propter hoc, quia causa secunda quantum ad se pertinet, non causat. Hæc ille. Quæ sic expono:

Voluntas create, & non Deus est formale principium determinativum communis actionis

107. De potentia Dei absoluta potest redire idem numero peccatum actuale.

Quomodo Deus se habet in prima productione peccati.

108. Defectus contingit, quandoque ex una causa, non ex altera, licet effectus sit communi.

109. Voluntas create est

